

Powieść historyczna w pozytywizmie - próba charakterystyki

Powieść historyczna - geneza

Nowoczesna powieść historyczna narodziła się w **XIX stuleciu**, jednak jej początków badacze doszukują się już w **starożytnych eposach**, których akcja rozgrywa się na tle ważnych i znaczących wydarzeń dziejowych („Iliada”, „Eneida” itp.) oraz w **średniowiecznych romansach rycerskich**. Za ojca tego gatunku uważa się **Waltera Scotta** – wybitnego szkockiego powieściopisarza. W swoich dziełach łączył on realia historyczne z fantastyką wywodzącą się głównie z folkloru.

Zarówno epoka romantyzmu, jak i pozytywizmu w Polsce przyniosły żywe zainteresowanie czasami przeszłymi, co odnowiło popularność tego gatunku. W pozytywizmie np. nacisk kładziono głównie na realizm dzieła i jego wartości poznawcze, dlatego też starannie przedstawiano tło historyczne, ukazując konkretne wydarzenia i punkty zwrotne.

Powieść historyczna - cechy i założenia

Narrator powieści historycznej opowiadał głównie w **trzeciej osobie liczby pojedynczej**. Był wszechwiedzący, zaś szczególnie dobrze orientował się w najważniejszych wydarzeniach historycznych i ich konsekwencjach. Na tle określonej, starannie i szczegółowo ukazanej epoki przedstawiano zazwyczaj bohaterów fikcyjnych. Ich losy były ściśle związane z mającymi miejsce wydarzeniami.

Często **pod maską historycznych realiów ukazanych w dziele kryła się krytyka pewnych aspektów życia współczesnego**. Poprzez wyraźnie zarysowane zbieżności pomiędzy epokami pisarze omijali cenzurę i w sposób zawoalowany dawali wyraz swojemu niezadowoleniu.

Najczęściej mówi się o **dwóch rodzajach** powieści historycznej. Pierwszy z nich reprezentuje twórczość **Aleksandra Dumasa**, który w określonych realiach przeszłości umiejscawiał fikcyjnych bohaterów, na pierwszy plan wysuwając ich perypetie i przeżycia.

Drugi typ w polskiej literaturze reprezentowany był przez **Józefa Ignacego Kraszewskiego**, a polegał on na jak najdokładniejszym i najpełniejszym oddaniu specyfiki danej epoki.

Szczególne miejsce zajmuje w tym kontekście **twórczość Henryka Sienkiewicza**, który swobodnie poruszał się pomiędzy oboma rodzajami powieści, przedstawiając zarówno wspaniałe przygody wykreowanych przez postaci, jak i ukazując najważniejsze wydarzenia historyczne i umieszczając w swoich dziełach krytykę oraz przemyślenia ich dotyczące.

W wielu powieściach historycznych czytelnik może spotkać się ze stylizacją językową (np. „Krzyżacy” Sienkiewicza). Dzięki takiemu zabiegowi autorowi udawało się uzyskać jak najwierniejszy i najbardziej prawdopodobny obraz opisywanych czasów.

Układ fabularny tego typu dzieł najczęściej miał **konstrukcję przyczynowo-skutkową**, ściśle połączoną z następującymi po sobie wydarzeniami historycznymi (chronologia).

Powieść historyczna - twórcy i przykłady

Henryk Sienkiewicz – „Ogniem i mieczem” (1884), „Potop” (1886), „Pan Wołodyjowski” (1888), „Krzyżacy” (1900);

Józef Ignacy Kraszewski – „Stara baśń” (1876), „Krzyżacy 1410” (1883);

Walter Scott – „Pieśń ostatniego minstrela” (1805), „Rob Roy” (1817), „Ivanhoe” (1819);

Aleksander Dumas – „Trzej muszkietierowie” (1844), „Hrabia Monte Christo” (1844).